

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Pedagogiska möjligheter med dramapedagogik

Fortbildning inom drama- en väg till ökad förståelse

Agata Amein

2014

Uppsats, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Dramapedagogik
Drama 61-90 p
Handledare: Maria Andrén
Examinator: Ingela Edkvist

Sammanfattning

Syftet med studien är att undersöka om och hur fortbildning i dramapedagogik har påverkat pedagogernas sätt att tillämpa ämnet i sin undervisning. Studien beskriver de förändringar som har skett i pedagogernas uppfattningar om dramapedagogikens användningsområde i skolan. Som grund för studien har använts en kvalitativ studie för att finna och beskriva de uppfattningar som visar sig. Materialet till studien insamlades genom fem intervjuer. Ur informanternas utsagor utkristalliserades fyra beskrivningskategorier: dramapedagogik som didaktiskt medel, dramapedagogik som personlighetsutvecklande medel, dramapedagogik som estetiskt uttrycksmedel samt dramapedagogik- pedagogernas önskningar och visioner. Studien har också synliggjort att fortbildningen vidgade pedagogernas syn på dramapedagogik som ämne och metod, dock önskas en mer kontinuerligt fortbildning inom området.

Nyckelord: dramapedagogik, fortbildning, lärande, utveckling

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	1
1. Inledning	2
2. Bakgrund	3
2.1 Dramapedagogik som kunskapsområde	3
2.1.1 Begreppsdefinition	3
2.1.2 Lustfyllt lärande	4
2.1.3 Personlighetsutveckling	5
2.1.4 Drama och teater	5
2.2 Styrdokument	6
2.3 Fortbildning	7
2.3.1 Begreppsdefinition	7
2.3.2 Fortbildning i skolan	7
2.3.3 Fortbildning i dramapedagogik	9
3. Syfte och frågeställning	10
4. Metod	10
5. Genomförande och bearbetning av material	12
5.1 Urval och etiska överväganden	12
5.2 Genomförande och bearbetning	12
6. Resultat	13
6.1 Dramapedagogik som didaktiskt medel	13
6.2 Dramapedagogik som personlighetsutvecklande medel	15
6.3 Dramapedagogik som estetiskt uttrycksmedel	19
6.4 Dramapedagogik - pedagogernas önsknings och visioner	20
7. Diskussion	23
7.1 Metoddiskussion	23
7.2 Resultatdiskussion	24
Referenser	26
Bilaga	29

1. Inledning

Under många år som pedagog i grundskolevärlden och med de förkunskaper jag har i drama har jag kommit till större insikt om hur ämnet kan berika lärandet i form av ett kreativt och roligt arbetssätt, tryggare elever och ett utvecklande lärande. Jag har många gånger fått anledning att fundera över hur drama används i skolan och vad som krävs för att dramapedagogik ska få en mer given plats i undervisningen. För ett år sedan fick en grupp pedagoger från grundskolan en fortbildning i drama. Deltagarna fick inspiration, arbetade aktivt och genom reflektioner styrde de fortbildningen så att den anpassades till deras egna arbetsförhållanden. Fortbildningen var mycket uppskattad och inspirerande. Detta väckte min nyfikenhet på huruvida sådana korta utbildningsinsatser kan täcka de behov för meningsfullt arbete med dramapedagogik. Det har gjorts förhållandevis få undersökningar där fokus på fortbildning och pedagogernas värderingar ligger som grund. Genom att intervjua pedagoger som arbetar i grundskolan vill jag ge en bild av hur fortbildningen påverkade deras intentioner att använda dramapedagogik, i vilka former dramapedagogik framkommer i undervisningen samt i vilken utsträckning dramapedagogik tillämpas i det pedagogiska arbetet. Avsikten är att min studie ska bidra till diskussion om fortbildningar i ämnet kan bidra till större förståelse till hur dramapedagogik kan användas i praktiken. Jag har valt att använda mig av beteckningen dramapedagogik eftersom jag anser att ordet är entydigt vid presentationen av metoden för lärarna. Dessutom kan inte ordet tolkas som en synonym till teater som jag tycker att ordet drama gör. När jag refererar till begreppet drama i min uppsats är det dramapedagogik som avses.

2. Bakgrund

2.1 Dramapedagogik som kunskapsområde

Dramapedagogik utgörs av två ord – drama och pedagogik. Drama består av handlandet, agerandet medan pedagogik innebär fostran, undervisning och att påverka och leda någon till kunskap (Sternudd 2000). Dramapedagogik är en pedagogisk och konstnärlig metod där bland annat lekar, gruppövningar, olika former av rolltagande, gestaltning och reflektion ingår. Den har alltså en dubbel funktion: den estetiska syftar till att använda ett konstnärligt uttryck och den pedagogiska till att få nya kunskaper och utvecklas (Grünbaum & Lepp 2005).

2.1.1 Begreppsdefinition

Ordet drama kan härledas till grekiska ordet draó och betyder handling. Just det att handla är det som utgör det centrala i drama. Deltagare är aktiva och gör saker tillsammans såsom gestaltar en fiktiv handling med hjälp av roller och rollspel (Rasmusson & Erberth,2008).

Rasmusson definierar drama enligt följande:

- Drama är en konstnärlig och pedagogisk arbetsform.
- Drama är att pedagogiskt använda sig av lekar, gruppövningar, improvisationer och andra teaterformer.
- Drama är ett skapande, lustfyllt lagarbete, där arbetet är viktigare än resultatet.
- Drama är ett sätt att stimulera, tillvarata och utveckla kommunikation mellan människor.
- Drama tränar gemensamt beslutsfattande.
- Drama tar sin utgångspunkt i varje grups och dess deltagares förutsättningar, intressen och sociala verklighet.
- Drama är att genom upplevelse och bearbetning nå kunskap.
- Drama utgår från en helhetssyn på människan i samhället. (Rasmusson 2000:161).

Lepp (1998) beskriver dramapedagogik som ett pedagogiskt ledarskap, samspel i grupp och en fiktiv skapande handling. Hon poängterar en helhetssyn på individen med fokus på att integrera känsla, tanke och handling i en utvecklande process. Grünbaum och

Lepp (2005) menar att dramapedagogiken förmedlar en mängd olika upplevelser och reflektioner och genom att uttrycka sig i skapande processer formas en egen kunskap.

Dramapedagogik ses även som motsatsen till så kallad katederundervisning, då läraren berättar om hur något är och hur det också bör vara och eleverna tränas att sitta stilla och lyssna passivt. Dramapedagogikens användningsområde erbjuder med sin gestaltande form möjlighet till vitalisering och fördjupning i undervisningen.

Sternudd (2000) sammanfattar i sin avhandling lika perspektiv som det dramapedagogiska arbetet haft genom åren. Dessa perspektiv är:

- det personlighetsutvecklande perspektivet, där individen och gruppen utgör den bas där lärandet sker;
- det kritiskt frigörande perspektivet som handlar om att medvetandegöra och förändra samhälleliga maktstrukturer;
- det holistiska lärande perspektivet som syftar till kunskapssökning, lärande och agering;
- det konstpedagogiska perspektivet som har skapandet av en teaterföreställning som mål;

Dramapedagogiken har en helhetssyn på människan. Det innebär ett förhållningssätt som tar hänsyn till människans alla resurser såsom tanke, känsla och handling (Sternudd 2000).

2.1.2 Lustfyllt lärande

Människan är i grunden en kreativ varelse som har behov att aktivt utvecklas i takt med inre och yttre stimuleringar. Det professionella arbetet med eleverna och deras lärande i skolan skulle kunna inriktas mer mot arbetslust och inre motivation (Sternudd, 2000). Detta kräver insikter om de många olika aspekter som påverkar undervisningen samt vilka konsekvenser sättet att organisera klassrumsundervisningen har för individer och grupper av elever. Dramapedagogik både stimulerar och fördjupar kunskaper så att barnen förstår och kan förankra kunskaper i sig själva. Den stimulerar barnens fantasi och deras inlevelseförmåga samt är en lärandeform som ger möjlighet till samarbete, gemensam reflektion, personlig och professionell utveckling. Gemensam reflektion kring problem fördjupar lärandet samt att den bidrar till att det upplevda minnet består. (Sternudd, 2000).

Enligt Lillemyr (2002) är det av stor vikt att barnen skapar sig en öppen inställning till kunskaper och färdigheter som ger dem ett meningsfullt lärande. Under de första skolåren är leken en metod för lärande som ska undersökas och experimenteras. Upplevelser skapar grunden för en aktiv, personlig och meningsfull erfarenhet.

Skapandet av engagemang i lärandet med anknytning till fantasi och kreativitet vidgar perspektivet för tillägnet av kunskap i skolan.

I LGR11 framkommer det att eleverna ska ges möjligheter till att utveckla sin kreativitet. De ska bland annat få möjlighet att utveckla en vilja och lust att lära (s.7). I flera kursplaner skrivs det att eleverna ska ges möjlighet att utveckla nyfikenhet och intresse inom ämnet.

2.1.3. Personlighetsutveckling

I dramapedagogiken placeras människan i centrum och skapar möjligheter till att erövra, förändra och utveckla sig själv och världen genom att finna nya handlingsalternativ och lösningar (Rasmusson, 2000). Utifrån det personlighetsutvecklande perspektivet arbetar man mest med olika rollspelstekniker och improvisationer. Agerandet utgör ett medel till utvecklandet av individens samarbetsförmåga, inlevelseförmåga och grupptrygghet då individerna ges möjlighet att behandla olika problem som kan uppstå i gruppen (Sternudd, 2000).

Enligt Rasmusson och Erberth (2008) förankras de värden som finns i de olika estetiska uttrycksformerna elevernas möjlighet att kunna urskilja, tolka samt ta ställning till de nya intryck som skapas inom dramapedagogiken. Eleverna erbjuds att gestalta de nya intrycken och på så sätt lära sig om sina egna och andras tankar och känslor. De framhåller även att arbetet med drama stärker elevernas sociala kompetens samt deras empatiska förmåga. Genom att dramatisera tränar eleverna på att uttrycka sig och kommunicera vilket skapar förutsättningar till ökat samarbete. Att agera och framträda kan bidra till att stärka självförtroendet hos eleverna.

2.1.4. Dramapedagogik och teater

Teater som konstform har inte alltid varit en självklarhet för alla yrkesverksamma dramapedagoger. Historiskt sett har det ständigt varit diskussioner kring teaterns funktion inom drama, vilket går att läsa i Sternudds (2000) avhandling. I det konstpedagogiska perspektivet utgör konstformen teater målet för metod och innehåll från idé till färdig föreställning. Agerande och gestaltningen är ett lärande för kunskap i

olika typer av scenteknik, hur man agerar inför publik samt övrig kunskap kring teaterns olika områden.

Inom reflekterande samtal bearbetas utveckling och lärande för deltagarna och gruppen. Lärandet ligger i hur deltagaren interagerar med gruppen i förhållande till sig själv i den skapande och konstnärliga processen (Sternudd, 2000).

Både i teater och drama syftar undervisning till att träna och utveckla barnens färdigheter. Dessa färdigheter kan användas på scenen i en framställning för en publik, dock finns det tydliga skillnader mellan de två företeelserna. Teater är en scenkonst med inriktning på framförande inför en publik medan i dramapedagogik finns det ett tydligt pedagogiskt mål där grupprocesser och individens utveckling står i fokus.

2.2 Styrdokument

I skolan har drama ingen ställning som ett självständigt ämne, dock finns det i Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11) många olika riktlinjer som pedagoger ska arbeta efter. Jag tänker ta upp olika delar ur läroplanen, som jag finner relevanta i arbetet med dramapedagogik.

I läroplanen står det att skolans uppgift är att stimulera elevernas lust och vilja till lärande och att de praktiska och estetiska aspekterna ska uppmärksammas i verksamheten. Det framgår även att eleverna ska ges möjligheter att få uppleva känslor och stämningar genom olika uttrycksformer som rytmik, drama, dans, text, form och skapande. Undervisningen ska vara mångsidig och på så sätt ge eleverna möjlighet att uppleva olika känslolägen och stämningar.

Det står även att om eleverna får pröva, skapa själva, utforska samt gestalta olika kunskaper och erfarenheter, uppnår de en harmonisk utveckling (Lgr11 2011:10).

Skolans kursplaner och de kunskapskrav som finns i läroplanen innefattar dels de syften ämnena har, dels skolans centrala innehåll. Däremot lämnas utrymme för lärarna att utforma sin egen undervisning. Dock finns inget uttalat krav på drama i läroplanen.

I Lgr11 går det att finna att eleverna ska utveckla ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap. Falk-Lundqvist (2011) diskuterar entreprenöriell pedagogik ur olika perspektiv. Skolan stimulerar förmågor som ansvarstagande, reflektionsförmåga, idéutvecklingskompetens och handlingskraft. Undervisningen ska då utgå ifrån de

enskilda elevernas styrkor och egenskaper, där krav på kreativitet, initiativ och nytänkande står i fokus. Kreativa öppna frågor som motiverar eleven att maximera sitt lärande karaktäriserar ett entreprenöriellt förhållningssätt och där har dramapedagogik en given plats.

2.3 Fortbildning

Ett begränsat utbud angående tidigare forskning inom området fortbildning i dramapedagogik med fokus på utvärdering och lärares tankar kring ämnet, gör att jag kommer att rikta in mig på fortbildning inom skolan i stort samt de möjligheter som finns för fortbildning för lärarna. Vidare kommer jag att presentera den forskning som berör dramapedagogik i skolan och behovet av fortbildning i ämnet.

2.3.1 Begreppsdefinition

Fortbildning kan beskrivas som ett medel till att fördjupa och öka de yrkesmässiga kunskaperna hos en yrkesgrupp.

Fortbildningsbegreppet, dess innehåll och syftet, har förändrats och ibland används begreppet kompetensutveckling istället för fortbildning. Enligt Anttila (1997) har kompetensutveckling till syfte att höja kompetensen genom att tillgodose de behov som behöver identifieras. Dessutom höjs en medarbetares, en grups eller ett företags kompetens inom ett visst område genom olika system av åtgärder (Axelsson, 1996).

Jag har valt att inrikta mig på fortbildning ur ett skolperspektiv där satsningar på lärarfortbildning kan bidra till en ökad måluppfyllelse och har en viktig roll i strävan att skapa eller utveckla de förutsättningar som krävs för att pedagoger ska kunna använda sin ökade kompetens på önskat sätt.

2.3.2 Fortbildning inom skolan

Fortbildning kan ses som det som görs för att bibehålla och utveckla den grundläggande kompetensen hos pedagoger.

Luttröpp & Westerberg (2005) definierar begreppet följande:

Fortbildning kan definieras som utbildning efter grundutbildning som syftar till att öka anställdas färdigheter och kunskaper i relation till de arbetsuppgifter och/eller mål för arbetet de har eller kommer att få (s.21).

I Lgr 11 finner jag att:

/.../ skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Huvudmannen har ett givet ansvar för att så sker. Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Ett resultat av Luttrupp och Westerbergs studie, som har en stark koppling till vårt arbete, är att deltagarnas motivation till fortbildningen ökar i takt med att deltagare får ett större inflytande i den aktuella fortbildningen.

Det tolkar jag som att kompetensutveckling ska leda till att höja och förbättra lärarens utförande av sina arbetsuppgifter vilket leder till en kvalitetshöjning. Huvudmannen har ansvar för att verksamheten utvecklas och att nya metoder prövas och utvecklas.

Luttrupp och Westerberg (2005) skriver att :

/.../fortbildning ger såväl motiverande som arbetsrelaterade effekter. De motivationella effekterna innebär framför allt ett ökat intresse för utbildning inom arbetsområdet och de arbetsrelaterade effekterna handlar om att klara nuvarande arbetsuppgifter bättre (s.18).

Skolverket är den statliga förvaltningsmyndighet som styr skolornas verksamhet samt ansvarar för att följa upp och utvärdera verksamheterna med utgångspunkten att all fortbildning är den enskilda skolans behov av utveckling (Lgr11,s.15-16). Utgångspunkten är sambandet mellan skolutveckling och kompetensutveckling. Det står i dokumentet att skolverket ska bygga på ett pågående eller nystartat utvecklingsarbete som ska ha sin grund i uttryckta behov hos personal inom barnomsorg och skola. Skolverket ser utvecklingen av en dialog och en samverkan mellan högskola, lärarutbildning, kommunen och skolan i frågor om skolutveckling, kompetensutveckling och lärarutbildning som nödvändig (Skolverket, 2014).

Fortbildningen utgår från huvudmännens prioriteringar och önskemål. I övrigt skall Skolverket prioritera fortbildning på områden som visat sig vara särskilt eftersatta. Skälet för regeringens beslut är att skolans resultat skall förbättras och det visat sig

genom forskning att lärarens kompetens är en viktig faktor för elevernas resultat (Skolverket, 2014).

Eftersom den svenska läroplanen säger att undervisningen bör integrera dramapedagogik, är det viktigt att undersöka vilken begreppsförståelse de olika pedagogerna har. Syftet med den här studien är att undersöka pedagogernas förståelse för begreppet dramapedagogik, attityder och arbetsmetoder för att identifiera hinder och möjligheter för undervisning efter en genomgången fortbildning i dramapedagogik.

2.3.3 Fortbildning i dramapedagogik

På Skolverkets sida som berör skolutveckling skriver Lozic följande:

Drama kan med fördel användas för att fördjupa förståelse och inlevelse i lärandet i olika ämnesområden. Men för att drama ska bli en integrerad del av undervisningen krävs både mer kunskaper och tid för att utveckla drama som hjälpmedel i den ämnesrelaterade undervisningen menar forskare (Skolverket, 2014)

Lozic refererar till Kristina Fredrikssons avhandling ”Drama som pedagogisk möjlighet: En intervjustudie med lärare i grundskolan” i vilken framkommer att drama primärt används som ett socialt projekt eller som ett hjälpmedel i den ämnesrelaterade undervisningen och att elevers teaterfärdigheter används i mycket begränsad omfattning. En viktig faktor som påverkar dramaarbetets plats i skolan, enligt henne, är lärarens varierande didaktiska kunskaper när det gäller dramapedagogik som undervisningsmetod. Lärare känner sig osäkra kring sina kompetenser vilket leder till att de behöver fördjupade kunskaper i ämnet (Fredriksson, 2013). Genom att ange angelägna utvecklingsområden inom dramapedagogik, pekar forskaren på en viss inriktning av fortbildningen. För att så ska ske krävs att lärare stimuleras att prova på nya vägar.

Ett skoldistrikt, lärare och University of Texas i Austin startade ett analysdrivet kompetensutvecklingsprogram DFS (Drama for Schools) som använder drama-baserade undervisningsstrategier för att göra hållbara förbättringar i lärandekultur av ett klassrum, skola, och skoldistrikt.

Jag vill presentera en artikel som introducerar DFS-programmet och rapporterar fynd om hur 27 lärare upplevde programmet. Lärarnas utvärderingar visar att DFS ökar

elevernas engagemang, uppmuntrar lärarnas samarbete och utvecklar praktiska undervisningsstrategier. Professionell utveckling har störst påverkan på förändring i lärandet när det sker under en längre tid, passar in med andra lärares mål, fokuserar på specifika innehåll, och inkluderar praktisk lärande. Aktivt lärande ger lärare en chans att öva strategier innehåll och undervisning som sedan presenteras i workshops och utbildningar (Cawthon & Dawson 2009). Jag har valt att inkludera denna forskning i min studie för den ligger till grunden för förståelsen för att ett kontinuerligt arbete med dramapedagogik kan bidra till ökad interaktion i lärandet. Vidare diskussion kommer att ske i resultatdelen.

3. Syfte

Syftet är att undersöka om och i så fall hur fortbildning i dramapedagogik har påverkat pedagogernas sätt att tillämpa ämnet i sin undervisning. Studien beskriver de förändringar som har skett i pedagogernas tanke och handling. Jag har gjort intervjuer med fem pedagoger om hur de ser på sitt arbete med dramapedagogik och vilka faktorer som påverkar deras ställning.

4. Frågeställning

- Om och i så fall hur pedagogerna anser att de använder sig av dramapedagogik i sin undervisning efter att de genomgått fortbildning i ämnet?
- Om och i så fall under vilka former förekommer dramapedagogik i undervisningen?
- Vilka intentioner har pedagogerna med att använda sig av dramapedagogik i dag och i framtiden?
- Vad anser pedagogerna om dramapedagogikens betydelse för elevernas lärande?

5. Metod

Jag har gjort en kvalitativ undersökning där utgångspunkten varit att upptäcka uppfattningar av fenomenet och identifiera det som visar sig. Detta ledde mina tankar till fenomenografen där fenomenet har en speciell betydelse eftersom det är människans erfarenhet av just fenomen som står i fokus. Däremot är fenomen inte skilda från den situation de framträder i (Alexandersson, 1994). Marton & Booth (2000) menar att forskningen har sin utgångspunkt i individens utsagor i synnerhet genom intervjuer, men riktas sedan bort från de individuella deltagarna i stället för att belysa variationer av uppfattningar om fenomenet. Även om det i den fenomenografiska forskningsmetoden handlar om att beskriva uppfattningar om ett fenomen, så kan detta fenomen inte isoleras från ett sammanhang. Ur fenomenografiskt hänseende är sammanhanget viktigt, även om det inte är sammanhanget som undersöks. Hur vi uppfattar fenomenet påverkar våra erfarenheter. (Marton & Booth, 2000)

Jag vill med hjälp av intervjuer synliggöra de uppfattningar om dramapedagogikens användningsområde i skolan i vilket det inte är fenomenet som jag vill beskriva, utan relationen mellan individen och fenomenet. Det innebär att jag valt vad man kallar ett andra ordningens perspektiv. Mitt intresse ligger i att förstå hur pedagoger uppfattar aspekter av fenomenet istället för fenomenet i sig.

Enligt Stukát (2005) ger en semistrukturerad intervju en möjlighet att nå djupare och ge mer innehållsrika svar och det har gjort att jag har använt mig av denna intervjuform där samma frågor ställs till alla informanter och har öppna svarsalternativ. Därigenom får intervjupersonerna utrymme att beskriva sina uppfattningar så ingående som möjligt, men att jag även ska ha en struktur som gör att det ämnesområde jag undersöker täcks in. Stukát skriver att det kan vara svårt att jämföra olika svar som man får då man genomför den här typen av intervju.

Ett alternativ skulle vara att använda mig av gruppintervju eller fokussamtal, men i vissa fall kan gruppintervjuer inverka negativt på utfallet av intervjuerna eftersom individerna i gruppen påverkar varandra. Kanske får inte alla komma till tals eller så är endast en viss åsikt socialt accepterad (Trost, 2005).

5. Genomförande och bearbetning av material

5.1 Urval och etiska överväganden

Intervjuerna genomfördes med fem pedagoger verksamma i grundskolans alla åldrar för att få en bred bild och ett varierande resonemang kring arbetet med drama som ämne och som metod. Trots (2005) menar att valet av deltagare i en kvalitativ studie är av stor betydelse då de som intervjuas ska kunna ge en variation av svar som är relevanta för undersökningen. Samtliga pedagoger har deltagit i en kort fortbildning i drama som omfattade tre tillfällen á 2 timmar och utöver detta fick de tid för reflektion och diskussion kring ämnet. Fortbildningen var frivillig vilket gjorde att endast de pedagoger som var intresserade av arbete med drama deltog. Samtliga respondenter har blivit informerade om att deras svar bandas och transkriberas för att därefter användas som data i min studie. I enlighet med informationskravet har intervjupersonerna fått utförlig information om studien, dess syfte och villkor för deras deltagande samt om de forskningsetiska principer som berör uppsatsarbetet och respondenten (Vetenskapsrådet, 2002). Detta har skett muntligt inför intervjuerna.

5.2 Genomförande och bearbetning

I arbetet med mitt empiriska material utgick jag från Trosts (2005) tre steg: insamling, analys och tolkning. Jag valde att genomföra intervjuerna där tids- och arbetsmässiga aspekter passade respondenterna bäst. Intervjuerna varade mellan 30 och 40 minuter och genomfördes under pedagogernas arbetstid på deras arbetsplatser och inom tidsaspekter som de själva ville. Innan intervjuerna ägde rum fick respondenterna en intervjuguide. I denna presenterades vilka frågor som kommer att ställas i syfte för att få deltagarna att känna sig trygga i sin medverkan. Intervjuguider skickades ut till respondenterna så att de skulle kunna förebere sig och om möjligt få en viss förståelse och trygghet inför vad som skulle komma. Intervjuerna spelades in med hjälp av bandspelare och skrevs ut i sin helhet efteråt. Jag uppfattade att informanterna var intresserade av studien och svarade öppet på alla frågor och belyste en rad intressanta aspekter. Dessutom kom det fram fler reflektioner, tankar och åsikter efter de första spontana svaren vilket ledde till mer nyanserade svar.

6. Resultat

I detta kapitel kommer jag att presentera och analysera den data jag samlat in utifrån mina frågeställningar. Kategorierna presenteras under varsin rubrik med avslutande kommentarer. För att analysera dramapedagogikens olika funktioner har jag kategoriserat de funktioner som jag har kunnat identifiera, vilka sedan kommer att användas som verktyg i analysen. En del av informanterna representerar flera av kategorierna och en del finns bara med i en. Redovisat resultat sammanför de fem olika respondenternas uppfattningar som beskrivs under intervjuerna. Samtliga pedagoger använder sig av dramapedagogik i sin undervisning och tycker att de har fått en större förståelse för metoden efter att ha genomgått en fortbildning i ämnet.

6.1 Dramapedagogik som didaktiskt medel

Detta tema innehåller de olika uppfattningar som berör användandet av dramapedagogik som undervisningsform och om den stärker elevernas förståelse i samtliga ämnen i skolan. Samtliga pedagoger tycker att man med fördel kan tillämpa dramapedagogik i alla ämnen. Barnen får genom metoden träna sig på problemlösning, samarbete, muntligt framförande och demokratiska värderingar vilket yttrar sig i intervjusvaren att:

”Dramapedagogik borde användas i alla ämnen för bättre förståelse och delaktighet. Jag har i en av mina lektioner dramatiserat med eleverna en berättelse om Vikingatiden. Genom ett väl förberett rollspel fattade de tidsandan och var med vid dåtidens händelser. Långt efter lektionen såg jag att de lekte Vikingar på rasterna.” ”Jag vill fördjupa elevernas kunskande i alla ämnen jag undervisar i genom rollspel, dramatiseringar, diskussioner i olika miljöer mm. Jag kan numera kombinera drama på ett bättre sätt och det jag vill lära ut.”

Vidare anser alla tillfrågade att metoden gör lektionerna mer lustfyllda och att den öppnar många ingångar till ett ämne eller tema. De anser att alla elever måste få möjligheter till en annan undervisningsform än den katedralstyrda.

”Jag tycker att dramapedagogik gör att alla ämnen blir mer förståeliga”, ”Alla elever är inte teoretiker och genom olika dramatiseringar får dem en annan möjlighet att förstå och teoretikerna får en fördjupning av det de redan har läst.”

Två pedagoger använder dramapedagogik i större utsträckning i språk- och samhällsorienterade ämnen för att iscensätta en händelse eller en situation. Detta gör enligt dem lärandet mer lustfyllt och varierande.

”När jag har jobbat tema- Sverige förr i tiden - så har vi dramatiserat runt olika situationer. Eleverna tyckte att det var kul och jag märkte att de förstod tidsandan bättre än om de skulle bara läsa om den.”, ”Jag har använt mig av drama i svenskan för att levandegöra texter vi läser.”

I naturorienterade ämnen använder en av lärarna dramatiseringar vilket resulterar i olika alternativa inlärningssynvinklar och gör lärandet mer inriktat

” /.../i matematik hjälper drama mig att synliggöra till exempel problemlösningar och i ett tema om rymden har jag använt drama på många olika sätt, via rollspel, improvisationer och vi har även gjort egen musikal tillsammans.” ”Förut var mina dramatiseringar lite mer slumpmässiga och skulle vara ett roligt inslag i undervisningen. Idag försöker jag hitta en röd tråd i hela undervisningsmomentet och medvetet anpassa rollspelen efter temat.”

Dock finns det några pedagoger som fortfarande känner sig osäkra i användandet av metoden och skulle vilja ha en mer kontinuerlig fortbildning i ämnet samt även ett forum med en utbildad dramapedagog där de skulle kunna diskutera eventuella problem.

”Vad gör jag om elever börjar spåra ur eller om de inte vill vara med?”

”Jag skulle uppskatta att få möjlighet att diskutera frågor med någon som kan”.

Samtliga pedagoger uttryckte att metoden påverkar dynamiken i gruppen och att reflekterande diskussioner efter varje lektion är nödvändiga.

”Jag tycker att både enskilda elever och hela gruppen utvecklas på många olika sätt med ett upplevelsebaserat lärande.” För att kunna ha inblick i individens och gruppens utveckling avslutar jag varje lektion med reflekterande diskussioner.”

Tre av informanterna tycker att dramapedagogiskt sätt att undervisa är välkommet och uppskattat av de flesta elever som förknippar lärande med lek. Övriga två säger att det är svårt att inkludera hela gruppen då det finns elever som inte vill delta.

Kommentar

Jag tolkar pedagogernas svar som att de tycker att deras förståelse för dramapedagogiken vidgades efter fortbildningen vilket resulterar i att de tillämpar metoden i en mycket större utsträckning och mer målinriktat än tidigare. De anser att fortbildningen gav dem idéer och verktyg hur de kan använda drama med barnen i sin verksamhet. Det är mer uppenbart för vissa informanter att kunskap framträder inte enbart i tanke utan även i känsla och handling. Pedagogerna anser att upplevelser skapar en djupare och kvarstående kunskap hos barnen än den inlästa samt att barnens utvecklingsspektra vidgas inom ett önskat område. Här passar det att återknyta till Grünbaum (2009) beskrivning om att dramapedagogik ger barnen ett arbetssätt som genom att uppleva, reflektera och uttrycka sig i skapande processer kan uppmuntra till att forma sin egen kunskap. Det är just den upplevelsebaserade kunskapen som mina intervjuade pedagoger lyfter fram i sitt arbete med dramapedagogik. Fantasi, känsla och intellekt hjälper barn att sortera och värdera intryck vilka blir emotionellt och intellektuellt förankrade Grünbaum (2009) Detta leder till att en ny kunskap uppstår. Dramapedagogik skapar många ingångar till ett ämne eller tema vilket berikar undervisning tycker två av pedagogerna. Enligt Sternudd (2000) kan elever genom dramapedagogiskt arbetsätt erövra verktyg för att förstå den universella, mänskliga meningen bakom problem av naturvetenskaplig, samhällsvetenskaplig och humanistisk art. Samtliga pedagoger tycker att barn uppfattar dramainspirerade lektioner som lek. Enligt Lgr11 är lek och skapande viktiga delar i lärandet, där leken utgör en viktig del för att tillägna sig kunskaper (s.9). Inom dramapedagogiken är leken integrerad i det lärande som sker hos eleverna och i leken utvecklar de sina olika förmågor och färdigheter, enligt Rasmusson och Erberth (2008).

6.2 Dramapedagogik och personlighetsutvecklande medel

Det här temat i min analys innehåller utsagor som omfattar uppfattningar om dramapedagogikens möjligheter till att utveckla individens sociala kompetens och gruppens samhörighet. Jag har valt att beskriva tre olika uppfattningar inom detta tema:

självkännedom, gruppsamhörighet samt demokratisk medvetenhet. Samtliga informanter delar uppfattningen att fortbildningen gav dem inspiration och verktyg till att utveckla gruppens och individens sociala kompetens och träna demokratiska beslutsprocesser.

Självkännedom

Fyra av pedagogerna arbetar kontinuerligt med att stärka barnens självkänsla och självförtroende. Samtliga är de överens om att det dramapedagogiska arbetssättet förbättrar självförtroendet hos barnen och att de vågar mer.

Under olika dramapedagogiska övningar har pedagogerna insett fördelar med att använda metoden i syftet att utveckla barnen i det dagliga livet.

”Genom att dramatisera kan jag förtydliga – förstärka – synliggöra hur känslorna hänger samman med att självförtroendet förbättras och att barnen till slut vågar släppa loss och bjuda på sig själva.” ”Att låta elever dramatisera hjälper dem att bearbeta upplevelser, både glada och sorgliga.” ”Övningar hjälper barnen att våga vara sig själva och vara nöjda.”

Detta mål uppnås däremot genom skilda pedagogiska arbetssätt. Två av pedagogerna använder sig av improvisationer och rollspel.

”Genom rollspel får eleverna uppleva främmande och nya känslor”.

”Genom olika improvisationer jobbar jag med det sociala samspelet med barnen.”

En av informanterna tillämpar forumteater för att synliggöra mobbning.

”Vi har diskuterat mobbning i min klass och jag lät eleverna spela olika roller för att *känna* hur det känns att bli utsatt. Efteråt pratade vi i klassen om de upplevelser som kom fram. Det gav många bra idéer och tankar.”

Gruppsamhörighet

Samtliga av informanterna delar uppfattningen om att dramapedagogik stärker barnens gruppsamhörighet. Pedagogerna använder sig av metoden för att skapa ett tryggt och frigörande gruppklimat.

”Dramapedagogik är lustfyllt och lockar till gemenskap. Den tillåtande stämningen gör att toleransen bland eleverna ökar”. ”Förutsättningen att gruppen ska få en gynnsam miljö är att barnen ska känna sig säkra och trygga med drama och därmed håller de sig fokuserade.”

En av informanterna uttrycker att arbetsprocessen för att skapa en trygg och social grupp kräver en medveten arbetsgång under en längre period.

”Man måste arbeta med gruppen kontinuerligt. Det är en process i vilken barnen utvecklas hela tiden. Följer man inte upp gruppens utveckling finns det risk för att den stagnerar.”

Samtliga av informanterna tycker att ett gott samarbete i en grupp har många positiva effekter för gruppen som helhet men också för de enskilda individerna.

”Metoden hjälper till med att få fler att medverka. De som känner sig utanför får kanske möjlighet att uttrycka sig.” ”Jag har använt mig av olika övningar såsom rollspel och forumteater för att lyfta fram de barn som vanligtvis inte säger så mycket. Metoden gynnar empati och synliggör huruvida man behandlar varandra, tycker jag.”

Tre av pedagogerna har lyft fram diskussionens och reflektionens betydelse som en viktig del i processen.

”Fortbildningen gav mig större förståelse för hur viktigt det är med samtal efter dramapasset då barnen kan berätta om vad de har upplevt.” ”Genom att bearbeta erfarenheter tillsammans motiverar jag eleverna till samarbete och främjar gruppsamhörigheten.” ”Jag har upplevt att genom reflektion och samtal får barnen en bättre förståelse. Det är även viktigt att ställa följdfrågor för att föra diskussionen vidare.”

Demokratisk medvetenhet

Tre av respondenterna har tagit upp att det dramapedagogiska arbetssättet bidrar till en demokratisk medvetenhet. De delar uppfattningen att demokratisk anda i undervisningen handlar om att alla elever ska få komma till tals, alla åsikter ska bli hörda med grundtanken att alla är lika mycket värda.

”Jag använder mig av dramaövningar för att träna och utveckla de färdigheter som hjälper barnen att lyssna på varandra.” ”Jag lägger stor vikt på att alla ska komma till tals.”

Två av informanterna startade ett teaterprojekt där de med hjälp av olika rollspel byggde upp ett collage som handlade om människans likvärdighet. Utifrån sina egna erfarenheter fick barnen skapa olika situationer som knöt an till teman vilket ledde till en större medvetenhet om sig själva.

”Barnen visade ett stort engagemang och kreativitet i arbetet med projektet. De kände att de var medskapare i projektet och de lärde sig snabbt att stå upp för sig själva och varandra.”

En av pedagogerna har dessutom tillämpat forumspel med anknytning till projektet. Detta för att skapa insikt om att man kan påverka sitt eget och andras liv.

”Jag använde mig av forumspel för att synliggöra konflikter och orättvisor i samhället. I reflekterande diskussion konstaterade eleverna att man kan förändra samhället och säga ifrån när det inte står rätt till.”

De egna påverkningsmöjligheterna, nyfikenheten och det egna uttrycket gav barnen en känsla av att vara en del av samhället.

Kommentar

Samtliga pedagoger tycker att fortbildningen har bidragit till att deras medvetenhet om dramapedagogikens roll i barnens sociala och emotionella utveckling har ökat. Alla informanter ger uttryck för att dramapedagogiken erbjuder en ökad självkänedom och förståelse för andra. Fortbildningen gav pedagogerna dessutom tips om hur de skulle kunna arbeta med dramaäventyr för att genom leken stärka barnens självkänsla. De tycker att bearbeta upplevelser och erfarenheter, som leder till egna kreativa idéer har en stor betydelse för utvecklingen av elevernas självkänsla och personlighet. Detta visar att pedagogerna uppfattar drama som redskap för barnens personliga utveckling, ett mål som också ofta framhålls i olika dramahandböcker. Inom drama, enligt Rasmusson & Erberth (2008), lever man sig in i de andra deltagarnas situation och relaterar sitt eget agerande till det som de andra berättar om sig själva genom sitt agerande. Pedagogerna tillämpar dramaövningar med innehåll som syftar till någon form av lärande hos barnen. Detta sker dock i olika utsträckning bland annat på grund av kunskapsbrist. Enligt Sternudd (2000) är agerandet inom det personlighetsutvecklande perspektivet ett medel till utvecklande av individens samarbetsförmåga, inlevelseförmåga och grupptrygghet. I detta får individerna möjlighet att behandla olika dilemman som kan finnas i gruppen. Däremot är tiden och kontinuiteten i arbetet väsentlig för att skapa den kreativa processen. Pedagogerna delar uppfattningen om att ett tillåtande klimat i en grupp utvecklar gemenskap, gruppsamhörighet och samarbete. Enligt Lepp (1998) utgör dramapedagogik en form av socialsamspel där man utvecklar samarbete samt tränar kommunikationsförmågan. En annan uppfattning som ryms i detta tema är utveckling av barnens demokratiska medvetenhet. De pedagoger som delar den använder improvisationer, rollspel och forumspel som metoder för att arbeta med demokratiska

tankegångar. Ett kritiskt samhällligt synsätt med syfte att frigöra människan från förtryck är att utveckla människans förmåga att vara en aktiv samhällsförändrare. Detta kan ske bara när deltagarnas livserfarenheter utgör underlaget och där deltagarna uppfattar det som verklighetstroget (Sternudd, 2000). Den individuella och gemensamma utvecklingen sker via självskapta fiktiva situationer där deltagarna får kunskap om mänsklig kommunikation. Reflektion är en viktig del i processen där det handlar om att återse det man har gjort, bearbeta och skapa förståelse varför man gör som man gör. Målet är att främja deltagarnas utveckling till demokratiska, självständiga och socialt medvetna individer.

6.3 Dramapedagogik som estetiskt uttrycksmedel

Teman omfattar två av informanternas utsagor som beskriver dramapedagogikens roll i framställning av en teaterpjäs som ett sätt att i en process utveckla individen inom en grupp. Syftet ligger i att gruppen lär sig via olika upplevelser som framkommer under processen. Denna uppfattning uppstod bland pedagogerna efter genomgången fortbildning.

”Nu tror jag mig veta hur jag kan tillämpa ett dramapedagogiskt arbetsätt när vi jobbar med en föreställning. Förut var jag så koncentrerad på resultatet så att jag tappade bort hela processen. Barnen tycker också att det är roligare att arbeta mer dramainriktat med en föreställning. Dock skulle jag ibland behöva rådgöra med en kunnig dramapedagog.”

Att använda dramapedagogik som metod för att gestalta olika historiska händelser, dramatisera texter eller göra föreställningar kopplade till olika teman förekommer hos båda pedagogerna. En av dem har medverkat i en musikal och uttrycker sig enligt följande:

”I höstas gjorde vi en musikal kring tema *Klassiska Sagor*. Barnen fick själva skriva texter och hitta sånger. Min roll var att föra samman hela gruppen och hjälpa till där det behövdes. Det var en fantastisk upplevelse och vi kom varandra mycket nära.”

Dock tyckte pedagogen att den behöver mer kunskap kring det dramapedagogiska förhållningssättet.

”Det är inte alla gånger jag vet vad är det som krävs av mig som ledare och hur ska jag se till att ett tillåtande klimat i gruppen skapas? ” ” Det

behövs ett klimat utan kritik där ALLA kan känna sig trygga. Jag känner mig misslyckad när några hoppar av.”

Kommentar

Analysen från informanternas utsagor visar att de använder den teatrala uttrycksformen för att tillsammans med barnen bestämma hur den estetiska läroprocessen ska bli. Skillnader mellan dramapedagogik och teater har blivit tydligare för pedagogerna efter utbildningen vilket har lett fram till en konstnärlig produkt där barnen formats i processen. Rasmusson och Erberth (2008) skriver att en väsentlig skillnad mellan de två formerna – teater och drama – är att inom teater ligger fokus på själva föreställningen medan inom drama är det processen som prioriteras. Båda pedagogerna använder sig av metoden vid dramatiseringar av historiska händelser och texter som de har läst för att tydliggöra kunskaper och skapa lust i lärandet. Sternudd (2000) skriver att när barnen själva dramatiserar tvingas de till att förstå och tränga in i metoden och på så vis konkretiseras spelet. Jag tolkar pedagogernas utsagor som att deras medvetenhet om skillnader mellan teater och drama tydliggjordes under utbildningen och att de ser på drama som ett pedagogiskt mål där fokus ligger på grupprocessen och individens utveckling. Dock har jag funnit att pedagoger inte alltid arbetar medvetet med den teatrala formen. Enligt Sternudd (2000) utgör teater målet för metoden och lärandet ligger i hur deltagaren integrerar med gruppen i förhållande till sig själv i den skapande och konstnärliga processen. Den teatrala formen ger barnen möjligheter att tillägna sig kunskap inom olika uttrycksformer till exempel berättande och scenografi.

6.4 Dramapedagogik – pedagogernas önsknings och visioner

Studien visar att många av informanternas uppfattningar om dramapedagogik vidgades utifrån deras egna upplevelser och de kunskaper de fick ta del av i utbildningen. Innan förknippade de drama med teater, föreställningar och olika slags dramatiseringar med fokus på resultatet. Utbildningen har lett till att deras uppmärksamhet riktades mer mot själva processen än mot en färdig produkt. Dock påpekar pedagogerna att det underlättar att levandegöra kunskap om de kan tillämpa en viss del av dramapedagogik som de känner sig säkra med.

”Jag tycker att ämnet ger möjlighet att frigöra tänkandet, reflektera och använda sin fantasi vilket berikar lärandet, men jag väljer bara ett visst område inom ämnet, som jag känner mig trygg med.”

”Dramapedagogik borde användas i alla ämnen!”

Denna uppfattning delas av samtliga informanter samtidigt som de uttrycker en önskan om att få vidareutveckla sin kunskap inom ämnet. De anser att metoden är bred vilket förutsätter mer kontinuerligt kompetensutveckling för att kunna använda det på ett mer professionellt sätt.

”Trots att jag lärde mig mycket om dramapedagogik som ämne och metod under fortbildningen så känner jag mig fortfarande osäker på metodens alla former vilket gör att jag tillämpar bara de jag känner mig bekväm med. Det vill säga grundövningar, lekar, improvisationer och ibland rollspel. En mer kontinuerlig fortbildning skulle kanske vara ett alternativ, tycker jag ”

Det framkom även från två av informanterna en önskan om att ha en professionell vägledning i form av en anställd dramapedagog som skulle förmedla kunskaper både till personalen och till eleverna.

”En utbildad dramapedagog på skolan skulle vara det optimala. Ibland är det svårt att motivera eleverna och jag skulle vilja rådgöra med någon om hur jag kan hjälpa eleverna för att få dem förstå vad de ska lära sig eller hur jag till exempel ska hantera de elever som inte vill vara med och förlöjligar detta sätt att jobba.”

Det framkom även önsknningar om att bilda ett forum för de pedagoger som vill eller redan arbetar med metoden

”Min önskan är att hitta kollegor som tycker att samverkan är rolig och stimulerande och som inser att dramapedagogik berikar lärandet.”

Genom de kunskaper pedagogerna har fått vill de att dramapedagogiska metoder ska spridas och kunna komma fler pedagoger till hjälp samt att dramapedagogik som ämne ska få sin egen plats i skolan med sin egen kursplan. En egen kursplan tillsammans med de delar i läroplanens övergripande mål som är relevanta i arbetet med drama skulle underlätta argumentation för ämnet, anser pedagogerna.

”I läroplanens övergripande mål finns delar av det innehåll som dramapedagoger arbetar med. Men ämnet drama finns ännu inte i skolan.”

”Det varierande sättet att skaffa sig kunskap stärker min åsikt att dramapedagogik borde få en betydande plats i skolan då den fokuserar på olika förmågor inte bara de som kan mätas i betyg.”

Kommentar

Ur pedagogernas utsagor går det att utläsa att uppfattningar om dramapedagogikens användningsområde har breddats efter fortbildningen men dock finns det osäkerhet kring tillämpandet av metoden. Fredriksson lyfter också denna problematik i sin avhandling i vilket det går att läsa:

”/.../ det är vanligast att lärarna arbetar med den så kallade illustrativa och instrumentella dramatiseringen med stillbild, improvisationer och dramaövningar. Det är mindre vanligt att de arbetar med mer omfattande dramatiseringsprojekt eftersom dessa kräver mer tid och större didaktisk kunskap, men som har större potential att utveckla elevers fantasi och reflekterande och empatiska förmåga.” (Fredriksson, 2013:76)

Enligt Cawthon & Dawson (2009) har professionell utveckling störst påverkan på förändring i lärandet när det sker under en längre tid, passar in med andra lärares mål, fokuserar på specifika innehåll och inkluderar praktisk lärande.

Vanligaste skälet till pedagogernas deltagande i fortbildningen har varit eget intresse för innehållet och en vilja att utvecklas inom sin yrkesroll. I Lgr 11 går det att läsa att undervisningen ska vara mångsidig. Däremot lämnas utrymme för lärarna att utforma sin egen undervisning där nya metoder prövas och utvecklas samtidigt som tillämpandet av dramapedagogiskt arbetsätt i undervisning förutsätter en relevant kompetens. Informanterna vill genom att införskaffa en mötesplats för pedagoger som vill arbeta dramapedagogiskt förtydliga budskap och söka inspiration för kopplingar till ett ämnesövergripande lärande. Att prova ett nytt arbetsätt kan hjälpa till att värdera de gamla arbetsätten i ljuset av de nya. Det nya arbetsättet ger dessutom upphov till många pedagogiska diskussioner vilket eftersträvas av samtliga intervjuade pedagoger.

Sammanfattning

Genom att delta i en fortbildning i dramapedagogik anser pedagogerna att de fick en bredare uppfattning om ämnets användningsområde och att de med fördel tillämpar metoden i sin undervisning. Dramapedagogik har introducerats för att berika lärandet, främja barnens personliga utveckling och för att även användas i en utvecklingsprocess inom teater. Lärande sker när någonting kvalitativt nytt framträder för att levandegöra

ett färdigt kunskapsstoff på ett annorlunda sätt Grunbaum (2009). Utifrån denna synvinkel används dramapedagogik för att motivera eleverna och variera undervisningen.

Det står i styrdokumentet Lgr11 att om eleverna får pröva, skapa själva, utforska samt gestalta olika kunskaper och erfarenheter, uppnår de en harmonisk utveckling vilket samstämmer med pedagogernas åsikter att metoden med sin gestaltande form erbjuder möjlighet till vitalisering och fördjupning i undervisningen.

Uppfattningarna i kategorin Dramapedagogik och personlighetsutveckling handlar om att utveckla individens självkänedom, stärka gruppens sociala samhörighet, fostra demokratiska medborgare, synliggöra och diskutera olika orättvisor. Det framkommer åsikter från intervjuade pedagoger att det dramapedagogiska arbetssättet bidrar till ett ökat självförtroende vilket stärker ”jag-bilden” hos barnen och därmed ger möjlighet att utveckla självständighet, ta eget ansvar och även lära sig att hantera och förhindra konflikter i gruppen. I detta sammanhang är det intressant att referera till Rasmusson (2000) som betonar att genom metoden skapas möjligheter till att erövra, förändra och utveckla sig själv och världen genom att finna nya handlingsalternativ och lösningar. I en mycket begränsad omfattning används dramapedagogik även i estetiskt-konstnärligt syfte. Inom denna kategori finns uppfattningar som betonar att syftet ligger i att gruppen lär sig via olika upplevelser som framkommer under den skapande processen. Dock väcktes det nya frågor och önskemål om fler möjligheter till att studera och analysera dramapedagogik både i form av en fortsatt fortbildning samt bildande av samtalsforum för dramaintresserade. Fortbildningens effekter ökar om det finns både en inre kompetensmotivation och en yttre motivation säger Luttröpp & Westerberg (2005). Den yttre motivationen inkluderar förutom kontinuerlig kompetensutveckling även gemensamma planeringsdagar och olika sammankomster för att kunna planera och utvärdera verksamheten i förhållande till uppställda mål.

7. Diskussion

7.1 Metoddiskussion

Valet av undersökningsmetod som jag har gjort finner jag lämpligast för att besvara studiens frågeställningar. Med ansatsen som är inspirerad av fenomenografi lyfter jag fram variationer av pedagogernas uppfattningar om fortbildningen och hur den har påverkat deras syn på drama som ämne och metod i undervisningen. Materialet till

studien insamlades genom intervjuer med fem pedagoger från grundskolevärlden. I ett försök att komma åt innebörden hos pedagogernas uppfattningar och berättelser har jag sedan hittat teman utifrån kategorier som är kopplade till mitt syfte och mina frågeställningar. Min förhoppning har varit att få tag i så många skilda uppfattningar som möjligt, kring de ämnen och frågor som studien bygger på. Fem intervjuer gav ett innehållsrikt studiematerial vilket resulterade i ett större antal skilda uppfattningar. Dock bygger studiens trovärdighet på för litet antal informanter för att ge en hög generaliserbarhet. Genom att synliggöra variationen i pedagogernas olika sätt att beskriva dramapedagogiskt arbetssätt så blir vi medvetna om mångfalden av uppfattningar. Det är dessa skilda uppfattningar som är intressanta då det synliggör hur man kan utveckla olika pedagogiska ställningstaganden i arbetet med dramapedagogik.

7.2 Resultatdiskussion

Syftet med studien har varit att undersöka hur fortbildning i dramapedagogik har påverkat pedagogernas sätt att tillämpa ämnet i sin undervisning. Jag tycker att jag lyckades lyfta fram en kvalitativ variation av informanternas förståelse för dramapedagogik samt informanternas syn på det specifika med den dramapedagogiska undervisningsmetoden efter genomgången fortbildning. En anledning till att det framkommer en överensstämmande bild mellan teori och det empiriska materialet kan vara att jag inte fick särskilt kritiska svar på undersökningen. Andra anledningar till att tillämpandet av dramapedagogik beskrivs som positiv, sammansatt och integrerande, kan ha varit mitt val av informanter. Jag valde pedagoger som var intresserade av ämnet och redan från början hade en positiv inställning till fortbildningen vilket gjorde att de kunde synliggöra metoden från olika perspektiv. Jag är medveten om att min undersökning enbart bygger på ett begränsat antal intervjuer, vilket gör att mönster, likheter och skillnader i informanternas utsagor inte kan anses som representativa. För att kunna bilda en tydlig och mångsidig helhetsbild om ämnet krävs det ett betydligt större underlag.

I studien kan sammanfattningsvis kontentan av utveckling via fortbildning knytas an till Luttrupp & Westerbergs (2005) utlåtande att fortbildning handlar om viljan till en kompetensutveckling. Studien visar att pedagogerna har upprätthållit och utvecklat sin kompetens inom dramapedagogiken och att den relevanta fortbildningen varit ett sätt att göra det på. I styrdokumentet betonas att vi ska utveckla aktiva, kreativa, nyfikna

medborgare som kan kommunicera, analysera, se samband och som kan hantera information på ett klokt sätt. Mina informanter anser att dramapedagogik med fördel kan användas för att berika undervisningen och skapa utrymme för kreativitet. De ger uttryck för att metoden kan användas som variation i pedagogiska sammanhang med fokus på att levandegöra kunskap, stärka kunskapsutveckling, utveckla gruppens och individens sociala kompetens och träna demokratiska beslutsprocesser. Dessutom kan drama utgöra ett sätt att formulera sig i teaterns form. I Lgr11 framgår det att förskola och skola ska främja barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Pedagogerna vill genom att arbeta med improvisationer, dramaövningar och rollspel utveckla barnens fantasi, reflekterande och empatiska förmåga. Det som gör drama till en specifik inlärningsmodell är enligt Lepp (1998) det att den ”erbjuder andra möjligheter för deltagarna att lära känna varandra på ett djupare plan än vad klassrumssituationen vanligen erbjuder”.

Dock påpekar pedagogerna att deras möjlighet att använda drama som pedagogisk lärandeprocess försvåras av bristande kunskaper om hur man jobbar mer integrerat med drama och hur man kan dramatisera ett undervisningsområde. De uttalar en önskan om en mer komplex och kontinuerlig fortbildning vilket kan jag återkoppla till den amerikanska studien där en professionell utveckling har störst påverkan på förändring i lärandet när det sker under en längre tid och fokuserar på specifika innehåll (Cawthon & Dawson 2009). Pedagogerna säger vidare att de har otillräcklig ämneskompetens i drama för att använda uttrycksformen optimalt. Slutsatsen är att lärarna behöver fördjupade kunskaper om hur man kan arbeta inom drama. Detta skulle kunna ske via en fortsatt fortbildning och/eller med samarbete med en utbildad dramapedagog anställd på den arbetsplatsen man arbetar på. Dessutom visar intervjuerna att pedagogernas förkunskaper och erfarenhet av dramapedagogik varierar och att de behöver en mer anpassad kunskapsutveckling. I detta sammanhang är det intressant att reflektera över Luttrupp och Westerbergs (2005) som visar på att deltagarnas motivation till fortbildningen ökade i takt med att deltagarna fick ett större inflytande i fortbildningen. För att dramas potential ska lyftas fram krävs att pedagogerna får den utbildning som behövs. Med den förståelsen som grund skulle man kunna fördjupa forskningen genom att undersöka om pedagogernas ökade kompetens i dramapedagogik förbättrar elevernas resultat i skolan.

Referenslista

Alexandersson, M. (1994). *Den fenomenografiska forskningsansatsens fokus*.

I: Starrin, B. & Svensson, P-G (red). *Kvalitativ analys, vetenskap och samhälle*. Lund: Studentlitteratur.

Anttila, M. (1997). *Kompetensförsörjning*. Stockholm: Ekerlids förlag.

Axelsson, B (1996). *Kompetens för konkurrenskraft*. Stockholm: SNS.

Cawthun,S.,& Dawson,K. (2009). Drama for Schools: Impact of a Drama-Based Professional Development Program on Teacher Self-Efficacy and Authentic Instruction', *Youth Theatre Journal*, 23, 2, p. 144, Publisher Provided Full Text Searching File, EBSCOhost, viewed 14 June 2014.

Fredriksson, K. (2013). *Drama som pedagogisk möjlighet: En intervjustudie med lärare i grundskolan*. Linköping University Electronic Press. Linköping 2013.

Falk-Lundqvist, Å., Hallberg P-G., Leffler E., Svedberg G. (2011) *Entreprenöriell pedagogik i skolan: - Drivkrafter för elevens lärande*. Stockholm: Liber.

Grunbaum, A. (2009) *Lika och unika- dramapedagogik om minoriteter*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Grünbaum, A & Lepp, M (2005) *Dracon i skolan: drama, konflikthantering och Medling*. Lund: Studentlitteratur.

Lepp, M. (1998) *Pedagogiskt drama med fokus på personlig utveckling och yrkesmässig växt: En studie inom sjuksköterske-och vårdlärarutbildningen*.

Diss, Lund: Universitet. Stockholm: Almqvist & Wiksell.

Lillemyr, Ole Fredrik (2002). *Lek -upplevelse -lärande i förskola och skola*.1. uppl. Stockholm: Liber.

Luttröpp, A. & Westerberg, C. (2005). *Styrning genom fortbildning. En dokument-, intervju-, och enkätundersökning som avser undersöka om fortbildning kan styra arbetssätt*. Västerås: Mälardalens högskola, Institutionen för samhälls- och beteendevetenskap.

Marton, F., & Booth, S. (2000). *Om lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Rasmusson, V. (2000) *Drama - konst eller pedagogik?: kampen om ämnet speglad i den nordiska tidskriften Drama 1965-1995*. Diss. Lund: Universitet.

Rasmusson, V. & Erberth, B. (2008) *Undervisa i pedagogiskt drama*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverkets rapport nr 1 (1992): *Vad är fortbildning bra för? En inventering på central kommunnivå av fortbildningen för lärare*. Stockholm: Liber.

Sternudd, M. M. F. (2000) *Dramapedagogik som demokratisk fostran?: fyra dramapedagogiska perspektiv : dramapedagogik i fyra läroplaner*. Diss. Uppsala : Universitet.

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer* Lund: Studentlitteratur.

Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* [www-dokument] <http://www.vr.se> (hämtat 2008-02-09).

http://vetenskapsfestivalen.se/wpcontent/uploads/2012/08/A4_rapport_vetenskapsfestivalen_webb.pdf

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning/didaktik/undervisning/dramaarbete-kraver-okad-kompetens-och-mer-tid-1.207983>

http://www.skolvalet2014.se/uploads/portable_document/asset/5/skolverkets-lagesbedomning-2013.pdf

Bilaga 1

Intervjufrågor

1. Vad tog du med dig av den fortbildning i dramapedagogik du haft?
2. Berätta om hur använder du dramapedagogik i din undervisning.
3. Berätta om konkreta situationer där du anser att dramapedagogik fungerade som bäst och där den var problematisk.
4. Vilka möjligheter kan dramapedagogik kan lyfta fram i skolan, tycker du?
5. Vad är det du vill uppnå med ditt arbete med dramapedagogik?
6. Upplever du att du får respons från elever när du använder dig av dramapedagogik?